

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol Vijfheerenlanden 2025-2027

Hoofdstuk 1: Inleiding

In dit Preventie- en Handhavingsplan Alcohol (hierna: PHP) geeft de gemeente Vijfheerenlanden invulling aan de wettelijke taak (artikel 43a) in de uitvoering van de Alcoholwet. De Alcoholwet is een bijzondere wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken regelt en de jeugd beschermt tegen de negatieve effecten van alcohol op gezondheid en veiligheid. Eén van de verplichtingen die de wet oplegt is het opstellen van een preventie- en handhavingsplan, met name gericht op jongeren. In het plan zijn doelstellingen, de activiteiten op het gebied van preventie en handhaving en te behalen resultaten beschreven. De focus ligt op het voorkomen van alcoholgebruik en problematisch alcoholgebruik onder jongeren (tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18-25 jaar).

Dit plan is tot stand gekomen in samenwerking met de afdeling Openbare Orde en Veiligheid en Sociaal Domein binnen de gemeente Vijfheerenlanden. Bij het schrijven van dit plan is gebruikgemaakt van het Modelplan voor gemeenten, P&H plan voor de uitvoering van de Alcoholwet, Trimbos-instituut, versie 4.1 februari 2022.

1.1 Nationaal Preventieakkoord Alcohol

In het PHP sluit de gemeente zoveel als mogelijk aan op de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord. In dit akkoord, dat in 2018 door meer dan 70 partijen is afgesloten, is preventie van problematisch¹ alcoholgebruik een van de drie speerpunten, naast preventie van roken en overgewicht. Een veelheid aan organisaties en maatschappelijke partners waaronder bedrijfsleven, sportorganisaties en onderwijsinstellingen verbond zich met het akkoord aan het terugdringen van problematisch alcoholgebruik in 2040.

Voor jongeren onder de 18 jaar zijn specifieke doelstellingen opgenomen. Zo moet het aantal 12-16 jarigen dat ooit gedronken heeft afnemen van 45% naar 25% in 2040 (Nationaal Preventieakkoord, 2020). Uiteindelijk is het doel om te komen tot 0% alcoholgebruik onder de 18 jaar en een naleving van de leeftijdsgrens door verstrekkers van 100%. De gemeente levert met haar maatschappelijke partners en inwoners graag haar bijdrage aan het realiseren van deze doelstellingen.

1.2 De Alcoholwet

Het beperken van de beschikbaarheid van alcohol is één van de meest effectieve maatregelen om alcoholgebruik te verminderen en de daaraan gerelateerde schade te voorkomen (Babor e.a., 2010; Burton e.a., 2017). De Alcoholwet is een wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken en daarmee de beschikbaarheid van alcohol reguleert. Daarnaast richt de Alcoholwet zich op verantwoorde verstrekking.

De Alcoholwet heeft als doel om schadelijke gevolgen van alcoholgebruik tegen te gaan en alcohol gerelateerde overlast terug te dringen. De wet valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en is daarmee primair een gezondheidswet. Het toezicht op de naleving van de Alcoholwet is sinds 2013 decentraal belegd en daarmee de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Hoofdstuk 2: Doelen en Afspraken

De gemeente streeft ernaar dat haar jonge inwoners gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Alcohol hoort daar niet bij, in elk geval niet tot het 18e jaar. Een sociale en fysieke omgeving die uitnodigt en stimuleert tot het gewenste gedrag is ondersteunend aan deze ambitie. Daarom zetten wij in op een adequate naleving van de Alcoholwet, het versterken van de sociale omgeving rondom jongeren en het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert.

Het Lokaal Gezondheidsbeleid Vijfheerenlanden 2022-2027 heeft als doelstelling dat kinderen rookvrij kunnen opgroeien, het gebruik van alcohol en middelen wordt ontmoedigd en bewegen en gezonde

1) In het NPA wordt onder problematisch alcoholgebruik verstaan: Al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, drinken door zwangere vrouwen, overmatig drinken, zwaar drinken, regelmatig binge drinken, een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.

voeding wordt gestimuleerd zodat kinderen, (jong-) volwassenen en ouderen de mogelijkheid hebben een gezond gewicht te ontwikkelen en/of te behouden.

Artikel 43a van de Alcoolwet schrijft voor dat een PHP dient aan te geven wat de doelstellingen van het beleid zijn. Op basis van de Alcoolwet formuleren wij de volgende hoofddoelstellingen:

- *Afname van alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik onder de 18 jaar*
- *Afname van dronkenschap en de schadelijke gevolgen van excessief alcoholgebruik (met name tijdens uitgaansavonden in het publieke domein)*

Deze algemene beleidsdoelstellingen concretiseren wij hieronder op basis van de probleemanalyse, met aandacht voor gebruik onder jongeren en voor de setting waarin jongeren drinken.

Op basis van de probleemanalyse formuleert de gemeente doelstellingen voor de afname van alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik onder de 18 jaar:

Doelstelling alcoholgebruik	2023	2040
Percentage jongeren tussen de 13 en 16 jaar dat <u>ooit alcohol</u> heeft gedronken gedaald van:	29%	Maximaal 25%
Percentage jongeren tussen de 13 en 16 jaar dat <u>de afgelopen maand</u> alcohol heeft gedronken gedaald van:	27%	Maximaal 15%
Percentage jongeren tussen de 13 en 16 jaar dat de afgelopen maand heeft gedronken, is het aantal <u>dat binged</u> gedaald van:	60%	Maximaal 45%
Percentage jongeren tussen de 13 en 16 jaar dat van de ouders <u>niet mag drinken</u> gestegen van:	50%	60%

Hoofdstuk 3: Activiteiten

Deze paragraaf bevat de aanpakken en interventies die de gemeente ter beschikking staan om de doelstellingen te realiseren op het gebied van toezicht en handhaving (3.1) en educatie en bewustwording (3.2).

De gemeente Vijfheerenlanden, de Omgevingsdienst Regio Utrecht en de politie werken nauw samen waar het gaat om incidenten in het uitgaansleven. Binnen deze organisaties zijn functionarissen aangewezen die een handhavende en controlerende rol hebben. De vergunningverlening en de handhaving van de vergunningvoorschriften ligt bij de gemeente. Bij incidenten op gebied van drugs, geweldpleging en andere openbare overlast ligt de handhaving bij de politie. Tevens is de politie gericht op het opsporen van strafbare feiten. Zowel de gemeente als de politie hebben zowel een repressieve als preventieve rol waar het gaat om veilig uitgaan.

3.1 Toezicht en handhaving

De nadruk ligt op de naleving van voorschriften zoals deze zijn opgenomen in de Alcoolwet.

De burgemeester is op basis van de Alcoolwet belast met het toezicht en de handhaving van deze wet. De uitvoering van toezicht en handhaving op de Alcoolwet vraagt om gedegen kennis en expertise. In een ministeriële regeling worden enkele eisen vastgelegd die worden gesteld aan de Alcoolwet-toezichthouder. De toezichthouder moet tevens Buitengewoon Opsporingsambtenaar (Boa) zijn en moet een examen over de Alcoolwet met goed gevolg hebben afgelegd.

Op dit moment is het Boa team nog niet op volledige sterkte. Een coördinator is aangesteld die het capaciteitsvraagstuk gaat oppakken. In de komende jaren wordt de beschikbare handhavingscapaciteit ingezet met doel om:

- schadelijk alcoholgebruik onder jongeren (18-minners) tegen te gaan;
- wederverstrekking tegen te gaan;
- doorschenken bij dronkenschap te voorkomen;
- alcohol gerelateerde openbare ordeproblemen, zoals overlast, agressie en geweld aan te kunnen pakken en om herhaling te voorkomen;
- duidelijkheid te verschaffen hoe de gemeente omgaat met overtredingen.

Zowel het uitvoeren van toezicht als de inzet van handhavingsinstrumenten is erop gericht om overtredingen en risicovolle situaties op te heffen en om herhaling te voorkomen. Toezicht en handhaving zijn belangrijke instrumenten om de naleving te bevorderen. Daarnaast worden ondernemers en para commerciële rechtspersonen gestimuleerd om de naleving van de Alcoolwet te verbeteren. Een goed sanctiebeleid geeft voor alle partijen (inwoners, horecaondernemers, toezichthouders, politie en

handhavers) duidelijkheid, dat er snel en consequent zal worden opgetreden bij overtreding van de geldende voorschriften. Ook kan met consequente handhaving de naleving door alcoholverstrekkers sterk worden bevorderd. Naast handhaving wordt ook ingezet op voorlichting en preventie.

Samenwerkingsconvenant

De gemeente Vijfheerenlanden heeft samen met 16 andere gemeenten een samenwerkingsconvenant getekend. Op basis van dit convenant kunnen de deelnemende gemeenten de Boa's (die zijn aangewezen als toezichthouder Alcoholwet) in alle deelnemende gemeenten inzetten.

Mystery guest (testkopers)

Op basis van het samenwerkingsconvenant kunnen de deelnemende gemeenten jonge testkopers inzetten bij het handhaving van de alcoholleeftijdsgrens van 18 jaar. De ervaring leert dat alcoholverstrekkers na dit bezoek maatregelen nemen om de leeftijdsgrens beter na te leven.

Toezichtstrategie

Het toezicht richt zich op de volgende doelgroepen: horeca, sportverenigingen, para commerciële horeca, detailhandel, evenementen en jeugd.

Toezicht kan worden onderscheiden in actief en passief toezicht. Actief toezicht vindt planmatig (reguliere controles) plaats. Passief toezicht daarentegen vindt plaats naar aanleiding van klachten, meldingen, calamiteiten of verzoeken om handhaving (incidentele controles). Het aantal uit te voeren controles op jaarbasis zijn variabel. De gemeente Vijfheerenlanden bepaalt per kwartaal welke controles worden ingepland.

Controlebezoeken kunnen aangekondigd of onaangekondigd plaatsvinden. De controle-frequentie van het routinematige toezicht kan per inrichting verschillen. Inrichtingen met een hoger risico (kans op overtredingen en nadelige gevolgen) zullen in beginsel vaker worden gecontroleerd. Daarmee kan de beschikbare capaciteit zo effectief mogelijk worden ingezet. De controlefrequentie wordt bepaald aan de hand van het naleefgedrag.

Handhavingstrategie

Bij het constateren van overtredingen van wet- en regelgeving wordt als algemeen uitgangspunt gesteld dat er in beginsel tegen overtredingen wordt opgetreden. In dat geval zal gebruik worden gemaakt van de "Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht" (versie 12 oktober 2022).

Deze "Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht" is opgenomen in de gemeentelijke Uitvoerings- en Handhavingstrategie Fysieke leefomgeving. Deze strategie geeft het kader aan waarbinnen de gemeente Vijfheerenlanden uitvoering geeft aan haar uitvoeringstaken (vergunningen) en de handhavingstaken (toezicht en handhaving).

Aan deze landelijke strategie is een interventiematrix gekoppeld. De te plegen interventie wordt bepaald aan de hand de aard van de overtreding en het gedrag van de overtreder. Deze matrix geeft aan welk handhavingsinstrument kan worden ingezet om de overtreding te beëindigen.

Uit te voeren handhavingssacties:

Gedurende de planperiode van het PHP zullen er diverse toezichts- en handhavingssacties worden uitgevoerd waarbij de focus ligt op de onderstaande speerpunten:

- Het uitoefenen van een horeca- of slijtersbedrijf zonder alcohol- en/of exploitatievergunning;
- Controle op het verstrekken van alcohol aan 18-minners (horeca + paracommercie);
- Controle op het verstrekken alcohol aan 18-minners (detailhandel incl. slijtersbedrijf);
- Evenemententoezicht tijdens grootschalige evenementen;
- Het tegengaan van wederverstrekking (door inzet van mystery guests of eigen waarneming in een horeca-inrichting);
- Controle op de aanwezigheid van leidinggevende(n);
- Controle op sluitingstijden van horecabedrijven.

3.2 Educatie en bewustwording

In de omgeving van jongeren en jongvolwassenen spelen ouders/verzorgers, de vrijetijdsomgeving en de scholen een belangrijke rol in het eventuele alcoholgebruik. Zij hebben niet altijd voldoende kennis van de risico's van alcohol voor jongeren of zij weten niet altijd hoe zij kunnen bijdragen aan het voorkomen van (problemen door) alcoholgebruik. Daarom streven we naar het inzetten van educatieve interventies waar zowel bewustwording van de risico's als het bieden van handelingsperspectief een rode draad vormen.

Om het effect van afzonderlijke handhavings- of preventieve interventies te versterken worden deze zoveel mogelijk in samenhang ingezet. Daarnaast kiest de gemeente voor het inzetten van een op wetenschappelijke inzichten gebaseerde integrale aanpak; Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO).

Opgroeien in een Kansrijke omgeving (OKO)

Dit IJslands preventiemodel is een primaire preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. In deze lange termijn aanpak staan elementen als datagestuurd werken, evidence based preventie en samenwerking met de gemeenschap centraal. Uit de wetenschappelijke literatuur hebben de IJslanders de belangrijkste omgevingsfactoren geselecteerd die het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) en het risico vergroten (risicofactoren). Deze zijn grofweg op te delen in vier domeinen of omgevingen: gezin, school, peergroep (vrienden en leeftijdsgenoten) en vrije tijd.

Begin 2024 is er in afstemming met partners uit het preventieve jeugdveld en gebaseerd op de resultaten uit de jeugdmonitor (afgenomen najaar 2023 op alle voortgezet onderwijs scholen) gekozen om ons in 2024 en 2025 te richten op de domeinen 'gezin' en 'school'. Specifieker op de beschermende factoren 'positief schoolklimaat', 'tijd doorbrengen met ouders' en 'ondersteuning door ouders'. Huidige preventieve interventies op deze factoren worden in kaart gebracht en geëvalueerd. Vervolgens onderzoeken we gezamenlijk de mogelijkheden op (uitbreiding van) inzet van passende preventieve interventies.

Hoofdstuk 4: Samenwerking en evaluatie

Bij het tot stand komen van het PHP zijn verschillende gemeentelijke afdelingen betrokken evenals externe samenwerkingspartners.

4.1 Samenwerking met externe partners

Op een integraal dossier als het alcoholbeleid is betrokkenheid en samenwerking essentieel voor een goede uitvoering. De volgende externe partners zijn daarbij concreet in beeld. Zij zijn allen gesprekspartner bij de probleemanalyse, evaluatie, planvorming en uitvoering. Daarnaast kunnen zij specifieke rollen hebben, zoals:

Partner	Rol beschrijving
Politie	Hotspots in kaart brengen, veiligheid tijdens inspecties, jongeren vragen naar ID en eventuele samenwerking met betrekking tot de aanpak van doorschenken vanuit het Wetboek van Strafrecht en openbare dronkenschap (artikel 252 resp. 453).
Ondernemers/verenigingen	Nalevingscommunicatie, meedenken over ontwikkeling van systeem ter bevordering van naleving, training personeel/vrijwilligers, jongeren vragen naar ID.
Scholen	Overleg over intern schoolbeleid (bij voorkeur met schoolleiders) en over informatievoorziening richting ouders.
Gezondheidsorganisaties en jongerenwerk	Partners als de GGD, de preventieafdeling van de instelling voor verslavingszorg, wijkteams en het jongerenwerk kunnen bijdragen aan de probleemanalyse en bij de ontwikkeling en uitvoering van educatieve interventies.

4.2 Evaluatie

Kritisch evalueren is een belangrijk onderdeel van het PHP. Om de kwaliteit van onze aanpak hoog te houden en waar nodig tijdig bij te stellen, streven we naar de volgende evaluatiecyclus:

- Elke twee jaar worden in overleg met de samenwerkingspartners de activiteiten en interventies geëvalueerd en waar mogelijk en nodig aangepast.
- Elke vier jaar, conform de periodiek van het Lokaal Gezondheidsbeleid, vindt een uitgebreide evaluatie plaats op basis van beschikbaar onderzoek en input van samenwerkingspartners. Hierbij worden de realisatie van activiteiten, effecten van beleid en achterliggende verklaringen op een rij gezet. Op basis hiervan kan vastgesteld worden in hoeverre het beleid de gewenste uitkomsten heeft opgeleverd en op welke punten het beleid bijgesteld dient te worden.